

HET DUURZAAMHEIDSBELEID VAN UCOS

1. INLEIDING

Duurzame ontwikkeling en zorg voor het leefmilieu ten behoeve van huidige en toekomstige generaties behoren tot de kernwaarden van UCOS. In de dagelijkse praktijk wordt hierbij dan ook al lange tijd rekening gehouden bij zowel de werking als de activiteiten van onze organisatie. Voor enkele specifieke zaken, zoals het CO₂-beleid bij verplaatsingen naar het buitenland, bestaan ook nota's die als richtlijn worden gebruikt bij onze werking.

In het Koninklijk Besluit van 25 april 2014 betreffende de subsidiëring van de actoren van de niet-gouvernementele samenwerking werd vastgelegd dat de kwaliteit van het performant systeem van organisatiebeheersing wordt onderzocht op basis van een aantal criteria die zijn onderverdeeld in 10 domeinen. Een van deze domeinen behelst het rekening houden met de transversale thema's, in casu de thema's gender en milieu. Het is onder meer om nog beter tegemoet te komen aan de beheersing van het thema milieu dat besloten werd om de verschillende nota's en de goede praktijken rond duurzaamheid die reeds worden toegepast door UCOS samen te voegen en uit te breiden tot een geïntegreerd beleidsdocument.

2. VISIE

In de visie van UCOS staan de mens en zijn of haar rechten en verantwoordelijkheden centraal. De huidige manier van leven legt echter een hypotheek op de mogelijkheden van toekomstige generaties om een menswaardig leven te leiden, waarbij de mensen in het zuiden het snelst getroffen zullen worden. Onze organisatie draagt een ontwikkelingsmodel uit waarin enerzijds de aandacht voor een menswaardig leven van alle vrouwen, mannen en kinderen centraal staat, en waarbij anderzijds de ecologische rijkdom van onze planeet beschermd wordt.

De voorbije jaren zijn reeds heel wat initiatieven genomen rond duurzame ontwikkeling, waarbij UCOS steeds getracht heeft een voortrekkersrol te spelen. Dit kwam onder meer tot uiting bij onze sensibiliseringsactiviteiten met studenten en bij onze inspanningen om onze voornaamste partnerorganisatie, de VUB, aan te sporen om van duurzaamheid een topprioriteit te maken op de campus. Waar het ons tot nu toe aan ontbrak was een duidelijk omschreven beleid om als handleiding te gebruiken bij de verdere ontwikkeling van UCOS als een duurzame organisatie die deze duurzaamheid ook kan blijven uitdragen aan haar doelgroepen en aan haar partners.

Dit beleidsdocument moet een leidraad vormen om onze inspanningen rond duurzaamheid op ecologisch, sociaal en economisch vlak uit te dragen. Menselijke en duurzame ontwikkeling (zie visie en missie van UCOS) moeten volgens ons namelijk hand in hand gaan, het ene kan niet zonder het andere. Om dit concreet te maken steunen we op 2 grote pijlers: enerzijds willen we duurzaamheid implementeren in de eigen werking om consequent te handelen in lijn met onze eigen visie, anderzijds willen we een sensibiliserende rol spelen door duurzaamheid aan bod te laten komen in onze activiteiten en zo onze bijdrage te leveren aan het creëren van een breder draagvlak voor duurzaamheid en duurzame ontwikkeling.

3. UCOS ALS DUURZAME ORGANISATIE

Van alle medewerkers van UCOS wordt verwacht dat zij een aantal richtlijnen volgen om de kernwaarden van de organisatie te allen tijde uit te dragen. Onze visie op duurzaamheid wordt in de praktijk gebracht via: een duurzaam mobiliteitsbeleid, een zuinig energiebeheer, een spaarzaam papiergebruik, een zuinig waterverbruik, een duurzaam aankoopbeleid, een cateringbeleid en een duurzaam afvalbeheer.

3.1. Duurzaam mobiliteitsbeleid

Woon-werkverkeer

Alle medewerkers van UCOS worden actief aangespoord om zich op ecologische wijze naar het werk te verplaatsen. Dit wordt aangemoedigd door het terugbetalen van abonnementen voor het openbaar vervoer (trein, tram, bus) en door het voorzien van een fietsvergoeding, naargelang de voorkeur van de medewerker. Het kantoor van UCOS is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer met meerdere treinstations en metro- en bushaltes in de nabije omgeving. Daarnaast bieden de glijdende werkuren het voordeel dat het begin- en einduur van de werkdag gekozen kunnen worden in functie van de dienstregeling van het openbaar vervoer. Medewerkers die zich met de fiets verplaatsen kunnen gebruik maken van een ondergrondse parking.

Verplaatsingen in het binnenland

Voor verplaatsingen van medewerkers en deelnemers aan onze activiteiten wordt in de mate van het mogelijke gebruik gemaakt van het openbaar vervoer. Bij korte verplaatsingen bieden de huurfietsen van de stad Brussel, bekend onder de naam Villo!, een duurzaam alternatief. Naast het treinstation Etterbeek bevindt zich een fietshalte van Villo!.

Indien verplaatsingen met duurzame mobiliteitsopties (trein, bus, fiets,...) niet mogelijk zijn, zullen noodzakelijke verplaatsingen met de wagen gecompenseerd worden. (zie verder)

Verplaatsingen naar het buitenland¹

UCOS wil studenten in het hoger onderwijs meer mondiaal bewust maken en ervoor zorgen dat ze zich opstellen als solidaire wereldburgers. Om dit te bereiken organiseren we een breed gamma aan activiteiten op maat van de studenten en moedigen we hen ook aan om de wereld te verkennen en zich open te stellen voor mensen en culturen. Zo moedigen we echter ook jaarlijks een groot aantal studenten aan om het vliegtuig op te stappen, soms financieel ondersteund door UCOS, soms in gezelschap van een UCOS-personeelslid.

UCOS blijft geloven in het belang van deze wereldwijde ontmoetingen en bezoeken. De algemene doelstelling van het DGD-programma 2014-2016 stelt het volgende: jonge afgestudeerden participeren als bewuste, kritische en geëngageerde wereldburgers in de mondiale maatschappij, en dragen bij tot een verbetering van de positie van achtergestelde groepen in het zuiden. Met de reizen naar het Zuiden wil UCOS het inzicht van de studenten verdiepen door hen in contact te brengen met mensen in andere culturen en ontwikkelingscontexten. Het gebruik van het vliegtuig heeft echter ook een belangrijke impact op het milieu: in vergelijking met andere transportmiddelen heeft ze een veel grotere uitstoot van broeikasgassen.²

De voorbije jaren zijn heel wat stappen ondernomen om de kwaliteit van deze ervaringen te verhogen, daar maximaliseren van de kwaliteit ten koste van de kwantiteit van de reizen een manier is om de milieu-impact te verkleinen. Concreet zijn volgende richtlijnen overeengekomen:

- 1) De (vliegtuig)verplaatsingen die we zelf aanbieden moeten een aantoonbare meerwaarde hebben, d.w.z. dat het resultaat niet bereikt kan worden zonder de vliegtuigreis.
- 2) We blijven inzetten op de kwalitatieve omkadering van de projecten met vliegtuigreizen om de impact voor de deelnemers te maximaliseren, vanuit de redenering dat we zo het aantal noodzakelijke verplaatsingen om tot voldoende inzicht en engagement te komen kunnen reduceren. We moeten deze redenering ook expliciteren in de vormingsmomenten.
- 3) Bij onze trajecten met studenten zetten we sterk in op multiplicatie, d.w.z. dat de deelnemers hun ervaringen en inzichten zo veel mogelijk delen met de andere studenten, dus ook zij die niet de kans hebben om de reis te maken naar het Zuiden.

¹ Een gedetailleerde versie van dit stuk vindt u terug in de nota 'UCOS-strategie voor CO₂-reductie'.

² Verschillende websites laten toe de broeikasgasuitstoot van vliegreizen te berekenen. Als voorbeeld kunnen we de reis van 8 VUB-studenten en een begeleider van UCOS naar China nemen, die 3 weken in Chengdu verbleven in het kader van het project Generation Under Construction. Samen zorgden zij voor de uitstoot van 12,15 ton CO₂ equivalent. Onderzoek gaat ervan uit dat 1 ha bos (300 tot 500 bomen) ongeveer 10 ton CO₂ per jaar kan opnemen. Om de CO₂-uitstoot van de verplaatsing naar Chengdu en terug te compenseren zouden we dus 1,215 ha bos moeten (laten) aanplanten. Bronnen: www.greenseat.nl & www.lne.be.

- 4) We kiezen slechts voor vliegtuigverplaatsingen indien andere, meer duurzame mobiliteitsopties praktisch niet haalbaar zijn (bv. te lange reistijd in verhouding tot de tijd van verblijf; te duur;...) Vanuit dit idee kiezen we voor verplaatsingen binnen Europa in principe altijd voor trein of bus. Bij het boeken van vluchten wordt in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de aan een specifiek traject verbonden uitstoot (minimaliseren van overstappen, vermijden van korte afstands-vluchten, kiezen voor recente vliegtuigen,...)
- 5) We zorgen voor compensatie van de broeikasgasuitstoot bij al onze vliegtuigverplaatsingen. UCOS heeft een hierop toegespitst compensatiebeleid.

3.2. Zuinig energiebeheer

Onze organisatie vraagt al haar werknemers om zo zuinig mogelijk om te springen met het verbruik van energie. De volgende tips kunnen hierbij helpen:

- 1) overdag enkel gordijnen sluiten bij te sterke lichtinval van de zon.
- 2) het energieverbruik van de laptop beperken. Bij het verlaten van je bureau laptop volledig uitschakelen
- 3) de laatste die het kantoor verlaat, dooft alle lichten en schakelt de printers en andere elektronische apparaten uit.

3.3. Spaarzaam papiergebruik

De medewerkers van UCOS hebben de verantwoordelijkheid om documenten zo veel mogelijk elektronisch te bewaren, te raadplegen en te versturen. Voor alle correspondentie geniet e-mail dus de voorkeur. Als het gebruik van de printer onvermijdelijk is wordt zo veel mogelijk recto-verso gedrukt en in zwart-wit. Eventueel kan ook geprobeerd worden om op elke zijde 2 pagina's af te drukken of om de lay-out verder aan te passen om papier te besparen. Papier dat slechts aan een zijde bedrukt is wordt hergebruikt als kladpapier.

3.4. Zuinig waterverbruik

UCOS heeft als doel om het waterverbruik zo veel mogelijk te beperken. Medewerkers worden dan ook aangespoord om spaarzaam te zijn bij het gebruik van leidingwater en onmiddellijk melding te maken van lekkende kranen en WC's bij de beheerder van het kantoorgebouw.

3.5. Duurzaam aankoopbeleid

Het voeren van een duurzaam aankoopbeleid krijgt een bijzondere aandacht bij UCOS, wat zich uit in een zorgvuldige selectie van leveranciers voor onze meubelen, kantoomateriaal en keukenbenodigdheden.

Voor de aankoop van meubelen en keukenapparaten wordt in de eerste plaats geopteerd voor recyclage. Met andere woorden, indien we gratis of aan een goede prijs tweedehandsmaterialen kunnen overkopen geniet dit onze voorkeur. Een uitzondering wordt gemaakt voor elektronische apparaten, waarbij ook het energieverbruik in overweging genomen dient te worden. Indien het niet mogelijk is om dergelijke apparaten gratis te verkrijgen en de beschikbare tweedehandsapparaten scoren slecht op energie-efficiëntie, dan wordt geopteerd voor een nieuw apparaat met een goede prijs-duurzaamheidsverhouding.

Ook voor de kantoorartikelen wordt steeds rekening gehouden met duurzaamheid. Onze organisatie maakt enkel gebruik van gerecycleerd papier met een milieukeurmerk en ook andere kantoorartikelen worden geselecteerd op basis van hun duurzame herkomst. In het kader van dit beleid is gekozen voor:

- de groothandel Ecobos: bevoorrechte leverancier voor de aankoop van onze kantoorbenodigdheden, vanwege het ruime aanbod aan consequent milieuvriendelijke producten. Indien elders hetzelfde product wordt gevonden met een evenwaardige garantie voor duurzaamheid maar aan een voordeligere prijs zal deze echter de voorkeur genieten. Indien we weet hebben van een beter alternatief, schakelen we over.

3.6. Drank, voeding & catering

Bij de aankoop van drank en voedingswaren door UCOS (voor de werknemers, activiteiten of vergaderingen) wordt in de eerste plaats gekeken naar lokale, biologische en vegetarische producten. Indien het producten uit het Zuiden betreft, bijvoorbeeld bij voedingswaren die niet in Europa geproduceerd worden, dan is ook een certificaat van eerlijke handel een belangrijke vereiste.

Aan de medewerkers wordt gevraagd om het goede voorbeeld te geven door de consumptie van gezonde en milieuvriendelijke voeding.

3.7. Duurzaam afvalbeheer

De VUB zorgt voor een gescheiden inzameling van afval op onze kantoren. Indien er enige twijfel is over de bestemming van bepaalde afvalstoffen, raadpleeg dan het Intranet van de VUB en volg de instructies.

<https://my.vub.ac.be/milieu-en-duurzaamheid/sorteren>

4. SENSIBILISERING ROND DUURZAME ONTWIKKELING

We moeten ook anderen betrekken bij onze inspanningen om een duurzaam wereldbeeld uit te dragen, in het bijzonder de studenten in het hoger onderwijs die ons voornaamste doelpubliek vormen. Als wereldburgers is het zaak om hen ook een duurzame en milieubewuste invulling op wereldburgerschap mee te geven. Daarnaast kunnen we ook een belangrijke rol spelen tegenover onze partnerinstellingen, waar we een belangrijke stem kunnen laten horen in het gevoerde beleid. Zo kan het draagvlak voor duurzaamheid verder verbreed worden.

4.1. Studenten als milieubewuste wereldburgers

Milieu en in bijzonder het klimaat vormt een vooraanstaand thema bij de invulling van onze omkaderingstrajecten voor studenten rond ontwikkelingsbeleid. Zo vaardigt UCOS op de grote klimaatconferenties die in Europa plaatsvinden enkele studenten van de UAB af om hen de kans te geven de actuele discussies rond het thema beter te doorgronden.³ Het inzicht dat ze op deze manier verwerven in deze complexe problematiek stelt hen in staat om ook thuis, in hun omgeving en op de campus de mensen bewust te maken van de grote uitdagingen waarmee we te maken krijgen in de nabije toekomst. Door hun kritische geest te ontwikkelen kunnen ze tevens aangespoord worden om zich te verdiepen in de duurzame alternatieven voor de voortschrijdende opwarming van de aarde. Op de campussen van de UAB worden jaarlijks activiteiten georganiseerd die zich specifiek richten op het thema van duurzaamheid om grote groepen van studenten te sensibiliseren. Door lezingen van autoriteiten op het gebied van klimaat en milieu kunnen de studenten hun kennis over de thema's versterken en kan een bewustere houding worden aangemoedigd. Dit proberen we ook te bereiken via meer interactieve evenementen die de studenten in aanraking moeten brengen met de alternatieven, zoals het serveren van duurzame voeding in het studentenrestaurant of de organisatie van de 'Groene Weken' in samenwerking met de VUB.

Bij de andere activiteiten van UCOS die niet specifiek gericht zijn op duurzame ontwikkeling wordt steeds getracht om het thema duurzaamheid te integreren. De voorbereidingsdagen voor studenten van het hoger onderwijs die naar het Zuiden vertrekken zijn hierbij een belangrijk voorbeeld, daar zij ook tijdens hun verblijf in het Zuiden een duurzame houding dienen aan te nemen en rekening moeten houden met de andere invulling die hieraan gegeven kan worden binnen diverse culturen.

³ Er wordt bewust gekozen om geen conferenties meer te bezoeken buiten Europa om de ecologische impact van onze activiteiten zo laag mogelijk te houden.

4.2. Naar een breed draagvlak voor duurzaamheid

Via onze externe communicatie en actieve sensibilisering wil UCOS ook het draagvlak voor duurzame ontwikkeling verder promoten. Zo worden onze nieuwsbrieven en onze Facebookpagina gebruikt om interessante webpagina's en artikels over het onderwerp te verspreiden en initiatieven rond duurzaamheid meer bekendheid te geven.

Een andere manier waarop we een grotere invloed proberen uit te oefenen is de constructieve samenwerking rond duurzaamheid met onze partnerinstellingen. UCOS beschouwt het als haar verantwoordelijkheid om de instellingen van het hoger onderwijs, vooral onze voornaamste partners binnen de UAB, aan te sporen een duurzaam beleid aan te nemen en vol te houden. Het is namelijk op deze instellingen dat de studenten worden gevormd, waardoor een belangrijke opvoedkundige functie vervuld moet worden. Via de geijkte adviesorganen en via ons uitgebreid netwerk van persoonlijke contacten dragen we onze visie te allen tijde uit en stellen wij onze expertise ter beschikking indien hier vraag naar is.

De instellingen hebben ook zelf een belangrijke rol te spelen bij het vormen van studenten tot kritische en bewuste burgers, dus sporen we hen aan om van duurzaamheid een essentieel onderdeel te maken in elke opleiding. Een keuzevak 'Duurzame ontwikkeling' dat toegankelijk is voor alle studenten zou ook een stap zijn in de goede richting.⁴

Als bevoorrechte partner wordt vooral met de VUB nauw samengewerkt en dit heeft reeds tot opmerkelijke resultaten geleid. De VUB heeft haar eigen visie op duurzaamheid ontwikkeld en hierbij 23 strategische doelstellingen vooropgesteld. Ook de samenwerking met personeel en studenten hebben tot enkele interessante initiatieven op en rond de campus geleid, zoals de jaarlijkse 'Groene Weken' en de oprichting van een 'GreenTeam' met jobstudenten dat de duurzaamheidsvisie met concrete acties in de praktijk tracht om te zetten. Deze werkgroep loopt nog tot 2016 en wordt regelmatig ondersteund door UCOS, al kijken we ook al uit naar een opvolger voor het succesvolle project. Ook het studentenrestaurant van de VUB is trouwens een bevoorrechte partner van UCOS, waar we eerlijke en ecologische voeding trachten te promoten.

⁴ De Universiteit Gent (UGent) heeft hier in het kader van haar Duurzaamheidsbeleid reeds werk van gemaakt en biedt van het academiejaar 2015-2015 een keuzevak 'Duurzaamheidsdenken' aan. De UGent geeft verder het goede voorbeeld met oprichting van de onderzoeksgroep 'Centrum voor Duurzame Ontwikkeling'.